

МАТЕРІЯЛИ, ТВОРЧІ ПОРТРЕТИ

ОЛЕГ КРИШТАЛЬСЬКИЙ – НОМО LUDENS

(спогади про Артиста)

Спілкування з визначними особистостями, які зустрічаються на нашому життєвому шляху, наповнює його яскравими й незабутніми моментами чи ситуаціями, які залишаються в уяві своєрідними голограмними відбитками емоцій, відчуттів, вражень, формуючи неповторність згадуваного образу. Піаніст-концертант, Народний артист України, професор, багатолітній завідувач кафедри спеціального фортеп'яно та проректор з наукової роботи Львівської консерваторії імені М. Лисенка Олег Романович Криштальський (8.09.1930–13.04.2010) запам'ятався своїм сучасникам поєднанням артистичної зовнішності і самотності внутрішнього духовного світу. Він відрізнявся особливо тонким відчуттям естетики і природности фортеп'янного виконавства, в чому переконують залишені у запису еталонні інтерпретації та рецензії на його виступи.

Зібрані впродовж 2010–2014 років спогади, присвячені 85-річчю від дня народження Артиста, висвітлюють різні грані митця і людини. У текстах спогадів збережено особливості авторської стилістики.

Рада Лисенко

Уривки спогадів про Олега Криштальського

Моє знайомство з Олегом Романовичем відбулося під час Другої світової війни – тоді нашу родину виселили з Києва, і ми приїхали до Львова і поселилися там. Директором Львівської консерваторії був тоді Василь Олександрович Барвінський – чудова людина. Я мала працювати його секретарем. Перед тим закінчила консерваторію у Києві, головою комісії на випускному іспиті був Генріх Нейгауз. Я мріяла продовжити навчання у нього в аспірантурі в Москві. Потрапивши до Львова, попросила Барвінського послухати мою гру до вступу в аспірантуру. Він уважно вислухав, зробив деякі зауваження. Запитав, чи хочу я послухати його учнів. Зайшов елегантно вдягнений молодий чоловік. Це був Олег Криштальський. Він виконав Другу рапсодію Миколи Лисенка. У ті часи навіть у Києві Лисенка виконували дуже мало. Лише Остап Миколайович інколи награвав його твори. Вже не було кобзарів, призабулося й лірницьке мистецтво. Тому я була вражена грою Криштальського, не очікувала такого виконання. Нам, киянам, здавалося, що Західна Україна не могла відчувати притаманних манері кобзарів і лірників імпровізаційності та виконавської манери «рубато». А тут я почула справжнє розуміння, цікаве й оригінальне, а головне – правдиве трактування твору. Страшенно зраділа, не знала як висловити своє захоплення. Василь Олександрович засміявся і сказав: «Не думайте, що ми такі від вас відірвані». Часто говорив, що любить Велику Україну. Показав мені в коридорчику вхід у маленьку кімнатку, де стояв рояль. І сказав: «Це мій рай». То був куточок, де він писав музику.

У Києві, готуючись до від'їзду в Москву, я жила в консерваторії, вночі займалася. Яким було моє здивування, коли перед самим виїздом до мене прийшов Василь Олександрович – прініс гроші, сказав: «Будуть інші часи – повернете».

Настали інші часи. Я закінчила аспірантуру, почала працювати. Приїхала до Львова на один із фортеп'яних конкурсів. У залі на вулиці Чайковського, в одному з рядів сидів сам Василь Барвінський (це було після повернення із заслання), всі решта слухачів сиділи з іншого боку проходу. Я прийшла до нього ввечері на чай. Він палив дровами, дружина лежала хвора у ліжку, проте Барвінський ніколи ні на що не жалівся. Коли я повернулася до Києва, отримала від нього листівку з проханням покласти квіти від нього на могилу Миколи Лисенка, а також віночок для Віктора Косенка. Просив, щоб це зробили студенти.

Коли закінчувала аспірантуру в Москві, то туди приїхав О. Криштальський. У нас були прекрасні відносини, хоча інколи ми зустрічалися на виступах і як конкуренти. Взагалі, я дуже ціную львівську школу, вважаю львів'ян першими українцями в музиці.

Ніколи з Олегом Криштальським не мала ніяких інцидентів. Коли розпочалися українські конкурси піаністів (перший у 1960-х роках, як відбір до конкурсу Чайковського в Москві), то додавали до програм твори Лисенка і тогочасних українських композиторів. Поступово викристалізувалася українська специфіка цього конкурсу – він ставав республіканським, «самостійним». Олег Романович не брав участі в «закулісних іграх», відвертої неправди від нього ніколи не чула, хоча львів'яни намагалися відстоювати себе та своїх представників на конкурсах імені Лисенка.

На останньому міжнародному конкурсі імені Лисенка моя студентка отримала другу премію. Ми вивчили з нею рідко виконувані твори композитора й підготували концерт із двох відділів. У ювілейний Лисенковий рік (2007) виступили на Українському радіо разом з ректором проф. Рожком. З цим самим концертом приїхали до Львова. Афіші були готові за один день, нам замовили готель. Зал був повний людей. Перед концертом я виступила з короткою передмовою про зв'язки між Києвом і Львовом – між іншим, розповіла, як львів'яни, зокрема, Василь Барвінський, рятували родину Лисенків. Слово взяв Олег Криштальський і розповів, як я під час Помаранчевої революції прийняла близько 10 студентів зі Львова, які проживали у мене тиждень. Справа в тому, що батько однієї з львівських дівчат-студенток був його знайомим, він і розповів про це Олегу Романовичу.

Пригадую один з концертів Криштальського в Києві. В програмі були твори класиків, Шопена та Миколи Колесси. В Українському домі, де відбувся концерт, цілком немає акустики. Проте піаніст «переміг» недоліки приміщення, заставив звучати інструмент. Надзвичайне враження зробили композиції Колесси, що стали відкриттям для мене. Я написала рецензію на цей концерт, опубліковану в газеті «Культура і життя» – про піанізм Криштальського, про фортеп'яну стилістику Колесси. Микола Філаретович надіслав мені листа з подякою за рецензію.

Взагалі вважаю Олега Криштальського одним із найкращих українських «шопеністів». Твори Шопена домінували раніше у програмах його виступів.

Червень, 2011